NACIONALINĖ ŠVIETIMO AGENTŪRA

2022 METŲ ISTORIJOS VALSTYBINIO BRANDOS EGZAMINO REZULTATŲ

STATISTINĖ ANALIZĖ

(papildyta sunkių ir labai sunkių užduočių dalykiniais komentarais bei rekomendacijomis)

2022 m. birželio 15 d. įvyko istorijos valstybinis brandos egzaminas. Jį leista laikyti 7 533 kandidatams – vidurinio ugdymo programos baigiamųjų klasių mokiniams. Dėl įvairių priežasčių į egzaminą neatvyko 593 kandidatai. Istorijos egzamine dalyvavo ir įvertinimą gavo 6 940 kandidatų. 2022 m. birželio 29 d. įvyko pakartotinės sesijos istorijos valstybinis brandos egzaminas. Jį leista laikyti 81 kandidatui; iš jų 69 kandidatai egzaminą laikė ir gavo įvertinimą, o 12 kandidatų į egzaminą neatvyko.

Maksimali taškų suma, kurią galėjo surinkti laikantieji egzaminą, – 100 taškų. Minimali egzamino išlaikymo taškų sumos riba – 16 taškų. Tai sudarė 16 proc. visų galimų taškų. Istorijos valstybinio brandos egzamino neišlaikė 58 laikiusieji (0,8 proc.), šie kandidatai surinko nuo 0 iki 15 užduoties taškų.

Toliau pateikiama statistinė analizė yra pagrįsta 2022 m. pagrindinės sesijos istorijos valstybinį brandos egzaminą laikiusiųjų ir gavusiųjų įvertinimą rezultatais.

Istorijos valstybinio brandos egzamino kandidatų surinktų užduoties taškų vidurkis yra 48,9 taškai, taškų sumos standartinis nuokrypis yra 17,5. Laikiusių istorijos valstybinį brandos egzaminą kandidatų surinktų taškų pasiskirstymas pateiktas 1 diagramoje.

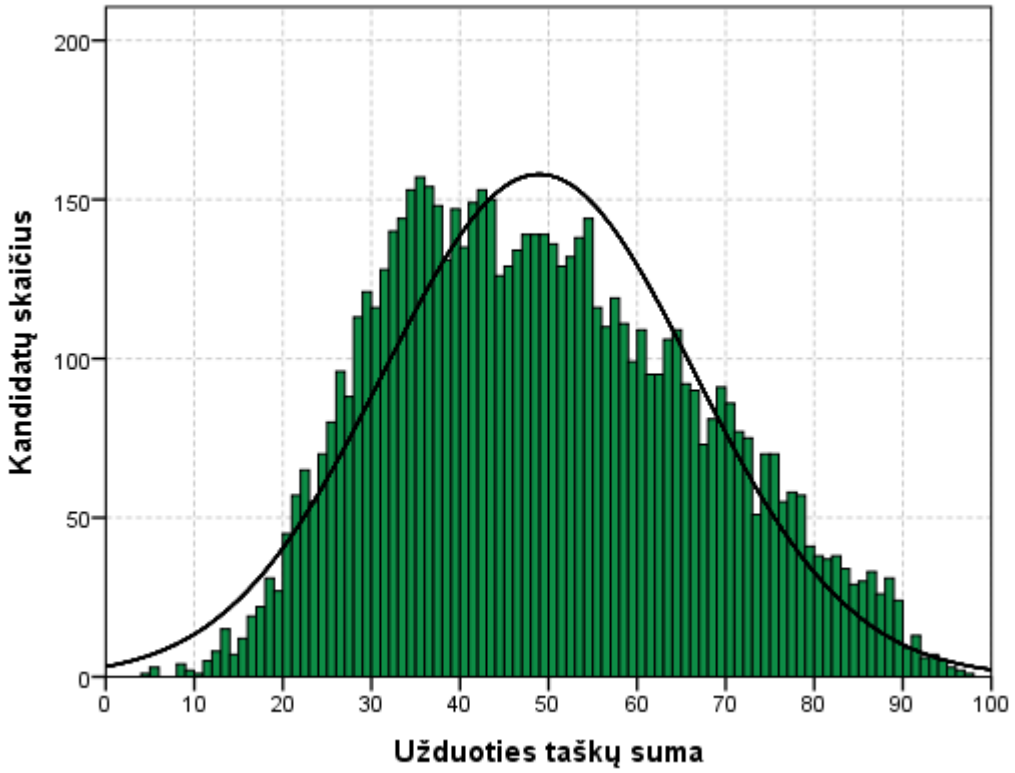

1 diagrama. Istorijos valstybinį brandos egzaminą laikiusių kandidatų surinktų taškų histograma.

© Nacionalinė švietimo agentūra, 2022 m.

Merginos sudarė 59,6 proc. visų laikiusiųjų egzaminą. Merginos vidutiniškai surinko po 49,8 užduoties taško, vaikinai – 47,6 užduoties taško. Tarp neišlaikiusiųjų egzamino buvo 18 merginų ir 40 vaikinų, tai sudaro atitinkamai 0,4 ir 1,4 proc.

Valstybinio brandos egzamino vertinimas yra kriterinis. Minimalus išlaikyto valstybinio brandos egzamino įvertinimas yra 16 balų, maksimalus – 100 balų. Šie balai į dešimtbalės skalės pažymį nėra verčiami. Jie įrašomi į kandidato brandos atestato priedą kaip valstybinio brandos egzamino įvertinimas. Visi kandidatai pagal gautą įvertinimą priskiriami vienam iš trijų pasiekimų lygių – patenkinamam, pagrindiniam ar aukštesniajam. Aukštesnįjį pasiekimų lygį pasiekė 6,7 proc. kandidatų, pagrindinį pasiekimų lygį pasiekė 57,3 proc., o patenkinamąjį – 35,2 proc. visų laikiusiųjų.

2 diagramoje pateiktas merginų ir vaikinų pasiskirstymas pagal pasiekimų lygius. Diagramoje prie pasiekimų lygio pavadinimo nurodyta, kiek valstybino brandos egzamino balų jis atitinka.

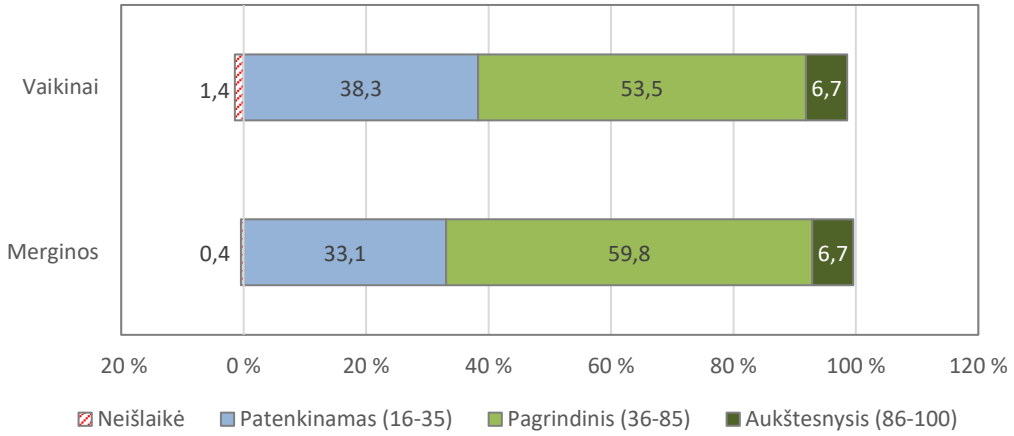

2 diagrama. Istorijos valstybinį brandos egzaminą laikiusių merginų ir vaikinų pasiskirstymas pagal pasiekimų lygius.

1 lentelėje užduotys suskirstytos į 5 grupes pagal užduočių sunkumą, remiantis biologijos valstybinio brandos egzamino rezultatais. Šioje lentelėje pateiktos užduotys, pažymint jas skirtingomis spalvomis: – labai lengvos, – lengvos, – vidutinio sunkumo, – sunkios, – labai sunkios.

1 lentelė. Istorijos valstybinio egzamino užduočių sunkumas.

Užduočių sunkumas				
1	11	21	31	41
2	12	22	32	42
3	13	23	33	43
4	14	24	34	44
5	15	25	35	45
6	16	26	36	46
7	17	27	37	47
8	18	28	38	48
9	19	29	39	49
10	20	30	40	50
				51

3 diagramoje pateikta, kaip užduočių sunkumas pasiskirstęs pagal bendrąjį ir išplėstinį kursus, remiantis egzamino rezultatais. Šioje diagramoje skaičiais nurodytas maksimalus taškų skaičius, kurį galima surinkti, atlikus tam tikro lygio užduotis. Iš diagramos matyti, kad dauguma bendrojo kurso ir išplėstinio kurso užduočių istorijos egzaminą laikiusiems kandidatams buvo vidutinio sunkumo ir sunkios. Labai sunki buvo tik viena bendrojo kurso užduotis.

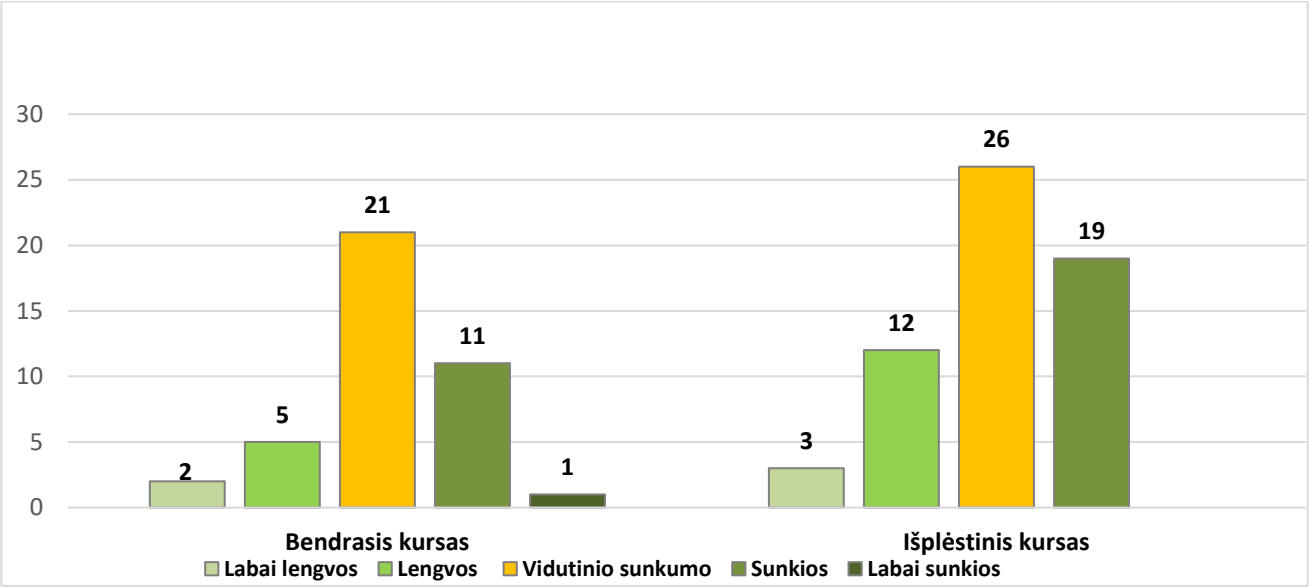

3 diagrama. Užduočių sunkumas pagal kursus (pateiktas galimas surinkti taškų skaičius).

Apibendrinus informaciją, esančią kandidatų darbuose, kiekvienam užduoties klausimui (ar jo daliai, jeigu jis sudarytas iš struktūrinių dalių) buvo nustatyti toliau pateikiami parametrai.

- **Kuri dalis kandidatų pasirinko atitinkamą atsakymą** (jei klausimas buvo su pasirenkamaisiais atsakymais) **ar surinko atitinkamą skaičių taškų** (0, 1, 2 ir t. t.). Lentelėse prie atsakymų pasirinkimų ar surinkto taškų skaičiaus nurodytos kandidatų procentinės dalys yra suapvalintos.
- **Klausimo sunkumas**. Šį parametrą išreiškia toks santykis:

$$\frac{\text{Visų kandidatų už šį klausimą surinktų taškų suma}}{\text{Visų už šį klausimą teoriškai galimų surinkti taškų suma}} \times 100.$$

Jeigu klausimas buvo vertinamas vienu tašku, tai jo sunkumas tiesiogiai parodo, kuri dalis kandidatų į tą klausimą atsakė teisingai.

- **Klausimo skiriamoji geba**. Šis parametras rodo, kaip atskiras egzamino klausimas išskiria stipresnius ir silpnesnius kandidatus. Jeigu klausimas buvo labai lengvas ir į jį beveik vienodai sėkmingai atsakė ir stipresni, ir silpnesni kandidatai, tai tokio klausimo skiriamoji geba maža. Panaši skiriamoji geba gali būti ir labai sunkaus klausimo, į kurį beveik niekas neatsakė. Neigiama skiriamosios gebos reikšmė rodo, kad silpnesnieji (sprendžiant pagal visą egzamino užduotį) už tą klausimą surinko daugiau taškų negu stipresnieji. Taigi neigiama skiriamoji geba – prasto klausimo požymis. Pagal testų teoriją vidutinio sunkumo geri klausimai būna tie, kurių skiriamoji geba yra 40–50, o labai geri – kurių skiriamoji geba yra 60 ir daugiau. Tačiau siekiant įvairių pedagoginių ir psichologinių tikslų kai kurie labai sunkūs arba labai lengvi klausimai vis tiek pateikiami teste, nors jų skiriamoji geba ir neoptimali.
- **Klausimo koreliacija su visa užduotimi**. Tai to klausimo surinktų taškų ir visų užduoties surinktų taškų koreliacijos koeficientas (apskaičiuojamas naudojant Pirsono koreliacijos koeficientą). Šis parametras rodo, kuria dalimi atskiras klausimas žinias ir gebėjimus matuoja taip, kaip ir visa užduotis. Daugiataškio klausimo koreliacija su visa užduotimi yra didesnė negu vienataškio.

Visų istorijos valstybinio brandos egzamino užduočių išsibarstymas pagal šių užduočių sunkumą ir skiriamąją gebą, pavaizduotas 4 diagramoje. Joje taškeliais vaizduojamos užduotys, o raudona parabolės linija – užduotis atitinkanti regresijos kreivė.

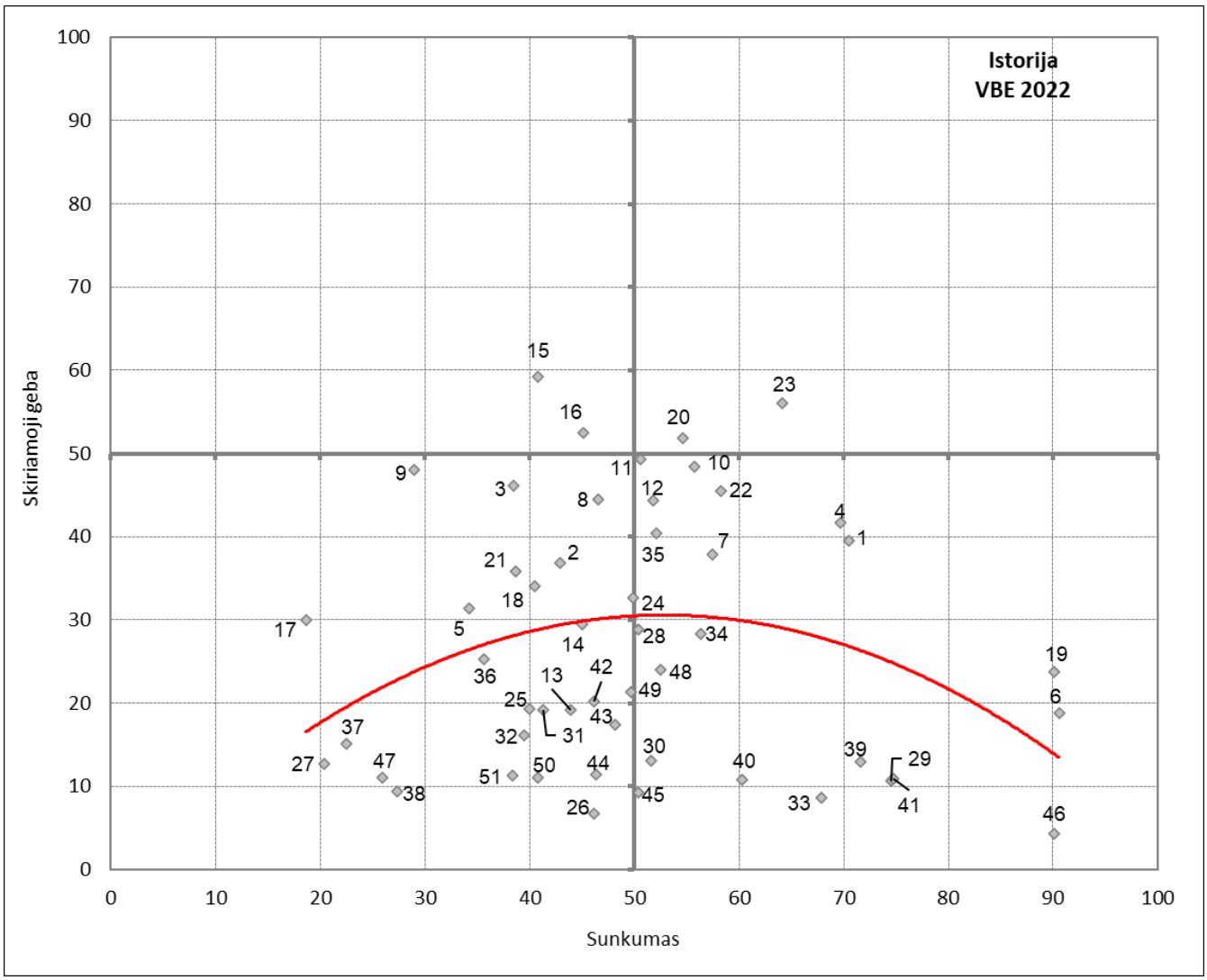

4 diagrama. Istorijos valstybinio brandos egzamino užduočių sunkumo ir skiriamosios gebos išsibarstymo diagrama.

Kiekviena užduotis ar jos dalis atspindi vieną iš trijų teminių sričių, aprašytų istorijos brandos egzamino programoje, bei vieną iš trijų gebėjimų grupių.

2 lentelė. Atskirų užduoties veiklos sričių tarpusavio koreliacija, atskirų gebėjimų grupių tarpusavio koreliacija, koreliacija su bendra taškų suma, taip pat koreliacija su taškų suma be tos veiklos srities ir be tos gebėjimo grupės užduočių

Teminės sritys	Viduriniai amžiai	Naujieji amžiai	Naujausioji istorija	Bendra taškų suma (BTS)	BTS minus tema
Viduriniai amžiai	–	0,767	0,730	0,864	0,783
Naujieji amžiai	0,767	–	0,799	0,932	0,838
Naujausioji istorija	0,730	0,799	–	0,943	0,815

Gebėjimų grupės	Žinios ir supratimas	Taikymas	Aukštesnieji mąstymo gebėjimai	Bendra taškų suma (BTS)	BTS minus tema
Žinios ir supratimas	–	0,822	0,822	0,934	0,859
Taikymas	0,822	–	0,811	0,950	0,851
Aukštesnieji mąstymo gebėjimai	0,822	0,811	–	0,920	0,851

Toliau pateikiama istorijos valstybinio brandos egzamino užduoties klausimų statistinė analizė. Šiemet ji yra papildyta užduoties dalies klausimų kokybine analize. Šiai analizei atrinkta 219 kandidatų darbų – atsakymų lapų. Iš jų patenkinamojo lygmens įvertinimų – 50 darbų, pagrindinio lygmens įvertinimų – 80 darbų, aukštesniojo lygmens įvertinimų – 70 darbų, „šimto balų“ lygmens įvertinimų – 19 darbų. Išanalizuoti tie klausimai, kurie pagal brandos egzamino užduoties statistiką yra vertinami kaip sunkūs arba labai sunkūs (žr. 1 lentelę). Remiantis testavimo teorija ir praktika, labai sunkiais klausimais laikomi tie, kurių sunkumo statistinis parametras yra nuo 0 iki 19, sunkiais laikomi tie klausimai, kurių sunkumo statistinis parametras yra nuo 20 iki 39.

Išanalizavus atsakymus, pabandyta nustatyti priežastis, kodėl konkretus klausimas buvo sunkus kandidatams, su kokiomis problemomis jie susidūrė, atsakydami į klausimą. Taip pat analizės autoriai pateikė rekomendacijas – patarimus mokiniams ir mokytojams, į ką reikėtų atkreipti dėmesį, kad ateityje panašūs klausimai kandidatams būtų lengvesni.

2022 METŲ ISTORIJOS VALSTYBINIO BRANDOS EGZAMINO UŽDUOTIS

Kiekvieno iš 01–25 klausimų teisingas atsakymas vertinamas vienu tašku. Į šiuos klausimus yra tik po vieną teisingą atsakymą.

01. Kas pagal 1992 m. Lietuvos Respublikos Konstituciją įstatymo nustatyta tvarka teikia Lietuvos Respublikos pilietybę?
A Konstitucinio Teismo pirmininkas
B Respublikos Prezidentas
C Seimo Pirmininkas
D Vidaus reikalų ministras

Atsakymų pasirinkimas (%)					*Sunkumas*	*Skiriamoji geba*	*Koreliacija*
A	B*	C	D	Neatsakė			
14,2	70,5	4,0	11,1	0,1	70,5	39,5	0,346

02. 1992 m. Lietuvos Respublikos Konstitucijoje nurodyta, kad informacija apie privatų asmens gyvenimą gali būti renkama tik:
A motyvuotu teismo sprendimu;
B prokuroro suteiktu leidimu;
C saugumo tarnybos vadovo sutikimu;
D teisėjo suteiktu leidimu.

Atsakymų pasirinkimas (%)					*Sunkumas*	*Skiriamoji geba*	*Koreliacija*
A*	B	C	D	Neatsakė			
43,0	15,1	17,0	24,8	0,1	43,0	36,9	0,308

03. Kas pagal 1992 m. Lietuvos Respublikos Konstituciją sprendžia pagrindinius užsienio politikos klausimus ir kartu su Vyriausybe vykdo užsienio politiką?
A Ministras Pirmininkas
B Respublikos Prezidentas
C Seimo Pirmininkas
D Užsienio reikalų ministras

Atsakymų pasirinkimas (%)					*Sunkumas*	*Skiriamoji geba*	*Koreliacija*
A	B*	C	D	Neatsakė			
4,5	38,4	1,3	55,7	0,0	38,4	46,1	0,396

Problema ir priežastys	Aukščiausiųjų Lietuvos Respublikos valdžios institucijų (Seimo, Prezidento, Vyriausybės) funkcijų pagal LR Konstituciją nežinojimas. Kritinio / istorinio mąstymo stoka, nes kiek daugiau kaip 60 proc. atsakymų pasirinkti Ministras Pirmininkas ir (ypač dažnai) užsienio reikalų ministras yra klausimo sąlygoje minimos Vyriausybės nariai. Kadangi sąlygoje minima jų veikla „kartu su Vyriausybe“, tokie pasirinkimai stokoja logikos.

Rekomendacijos	Daugiau dėmesio skirti: - Lietuvos Respublikos valdžios institucijų galių (valdymo funkcijų) pasiskirstymo supratimui; - pateikiamos informacijos analizavimo (lyginimo, išvadų darymo) įgūdžiams, atkreipiant dėmesį į tai, kad teisingai atsakyti gali padėti ne tik tikslus žinojimas, bet ir klaidingų atsakymo variantų atmetimas.

04. Kuris iš šių mūšių vyko šiandieninės Lietuvos teritorijoje?
A Durbės
B Saulės
C Vorsklos
D Žalgirio

Atsakymų pasirinkimas (%)					*Sunkumas*	*Skiriamoji geba*	*Koreliacija*
A	B*	C	D	Neatsakė			
17,3	69,7	3,5	9,4	0,1	69,7	41,7	0,362

05. Pagal 1385 m. pasirašytą Krėvos sutartį Jogaila turėjo:
A atsisakyti pretenzijų į LDK sostą;
B panaikinti Ponų Tarybą;
C paskirti Vytautą LDK valdovu;
D prišlieti Rusios žemes prie Lenkijos.

Atsakymų pasirinkimas (%)					*Sunkumas*	*Skiriamoji geba*	*Koreliacija*
A	B	C	D*	Neatsakė			
28,8	13,6	23,2	34,3	0,1	34,3	31,4	0,279

Problema ir priežastys	1385 m. Krėvos sutarties esminių sąlygų nežinojimas ir nepakankamas Lietuvos savarankiškumo klausimo santykiuose su Lenkija dinastinės unijos (1386–1569 m.) laikais išmanymas.
Rekomendacija	Daugiau dėmesio skirti žinioms apie 1385 m. Krėvos sutarties sąlygas ir Lietuvos savarankiškumo klausimo santykiuose su Lenkija dinastinės unijos laikais supratimui.

06. Mikalojus Daukša „Prakalboje į malonųjį skaitytoją“ ragino:
A įkurti Vilniaus universitetą;
B panaikinti bajorų privilegijas;
C remti protestantų tikėjimą;
D saugoti gimtąją kalbą.

Atsakymų pasirinkimas (%)					*Sunkumas*	*Skiriamoji geba*	*Koreliacija*
A	B	C	D*	Neatsakė			
2,7	3,6	3,1	90,6	0,1	90,6	18,8	0,262

07. Pasirinkite teisingą šių įvykių chronologinę seką.
1. Liublino unija
2. Pirmosios lietuviškos knygos išleidimas
3. Vilniaus universiteto įkūrimas
4. Aleksandro privilegija

A 2, 4, 1, 3
B 3, 1, 4, 2
C 4, 2, 1, 3
D 1, 4, 3, 2

Atsakymų pasirinkimas (%)					*Sunkumas*	*Skiriamoji geba*	*Koreliacija*
A	B	C*	D	Neatsakė			
22,4	6,6	57,4	13,3	0,2	57,4	37,9	0,314

08. Kurį veikalą parašė Kazimieras Semenavičius?
A „Didysis artilerijos menas“
B „Lietuvos istorija“
C „Mažoji kelionių knygelė“
D „Postilė“

Atsakymų pasirinkimas (%)					*Sunkumas*	*Skiriamoji geba*	*Koreliacija*
A*	B	C	D	Neatsakė			
46,6	29,8	17,3	6,1	0,2	46,6	44,4	0,369

09. Abiejų Tautų Respublikos Ketverių metų seimas (1788–1792 m.):
A atleido valstiečius nuo baudžiavos;
B įtvirtino bažnyčios ir valstybės atskyrimą;
C nutarė padidinti kariuomenę;
D panaikino bajorų privilegijas.

Atsakymų pasirinkimas (%)					*Sunkumas*	*Skiriamoji geba*	*Koreliacija*
A	B	C*	D	Neatsakė			
18,2	15,8	28,9	36,8	0,2	28,9	48,1	0,438

Problema ir priežastys	ATR Ketverių metų seimo pagrindinių nutarimų, baudžiavos panaikinimo Lietuvoje aplinkybių nežinojimas. Kritinio / istorinio mąstymo stoka, nes: a) nutarimai nesiejami su institucijos socialine baze, t. y. manymas, kad XVIII a. pabaigoje bajorai naikina savo, t. y. bajorų luomo, privilegijas; b) institucijai priskiriami laikotarpio ypatybes gerokai pralenkę reiškiniai.
Rekomendacijos	Daugiau dėmesio skirti: - gebėjimui suprasti Ketverių metų seimo reformas; - pateikiamos informacijos analizavimo (lyginimo, išvadų darymo) įgūdžiams, atkreipiant dėmesį į tai, kad teisingai atsakyti gali padėti ne tik tikslus konkretaus fakto žinojimas, bet ir klaidingų atsakymo variantų atmetimas.

10. Kuriam architektūros stiliui būdinga antikos meno principų laikymasis, racionãlios formos, simetrija ir saikinga puošyba reljefais ar skulptūromis?
A Barokui
B Gotikai
C Klasicizmui
D Romanikai

Atsakymų pasirinkimas (%)					*Sunkumas*	*Skiriamoji geba*	*Koreliacija*
A	B	C*	D	Neatsakė			
17,7	11,2	55,8	15,2	0,1	55,8	48,4	0,396

11. Vilniaus universitetas buvo uždarytas po:
A ATR III padalijimo;
B 1794 m. sukilimo;
C 1830–1831 m. sukilimo;
D 1863–1864 m. sukilimo.

Atsakymų pasirinkimas (%)					*Sunkumas*	*Skiriamoji geba*	*Koreliacija*
A	B	C*	D	Neatsakė			
14,4	12,4	50,6	22,4	0,2	50,6	49,3	0,396

12. Kuri tautinio atgimimo asmenybė įamžinta nuotraukoje?

A Antanas Mackevičius
B Jonas Mačiulis-Maironis
C Juozas Tumas-Vaižgantas
D Motiejus Valančius

Atsakymų pasirinkimas (%)					*Sunkumas*	*Skiriamoji geba*	*Koreliacija*
A	B	C*	D	Neatsakė			
6,9	20,2	51,8	21,0	0,2	51,8	44,3	0,358

13. Kuri valstybė rėmė Fernando Magelano surengtą kelionę aplink pasaulį (1519–1522 m.)?

A Anglija
B Ispanija
C Portugalija
D Prancūzija

Atsakymų pasirinkimas (%)					*Sunkumas*	*Skiriamoji geba*	*Koreliacija*
A	B*	C	D	Neatsakė			
10,1	43,9	38,4	7,5	0,1	43,9	19,2	0,153

14. Kuriai valstybei 1814–1815 m. vykusiame Vienos kongrese buvo priskirta žemėlapyje užbrūkšniuota ir skaičiumi 1 pažymėta teritorija?

A Austrijai
B Nyderlandams
C Prancūzijai
D Prūsijai

Atsakymų pasirinkimas (%)					*Sunkumas*	*Skiriamoji geba*	*Koreliacija*
A	B	C	D*	Neatsakė			
15,3	7,8	31,8	45,0	0,1	45,0	29,5	0,254

15. Kuris XIX a. įvykis pavaizduotas paveiksle?

A Baudžiavos panaikinimas Rusijoje
B Paryžiaus taikos konferencijos atidarymas
C Prancūzijos imperijos paskelbimas
D Vokietijos imperijos paskelbimas

Atsakymų pasirinkimas (%)					*Sunkumas*	*Skiriamoji geba*	*Koreliacija*
A	B	C	D*	Neatsakė			
11,3	27,7	20,1	40,8	0,1	40,8	59,2	0,484

16. Kurios politinės srovės idėjos išsakytos šiame tekste?
Iš žlugusios feodalinės visuomenės gelmių iškilusi šiuolaikinė buržuazinė visuomenė nepanaikino klasių priešingumo. Ji tik pastatė naujas klases, naujas engimo sąlygas [...] į senųjų tvarką. Tačiau mūsų epocha, buržuazijos epocha, pasižymi tuo, kad ji supaprastino klasių priešingumus: visuomenė skyla [...] į dvi priešiškas stovyklas, į dvi dideles, viena prieš antrą stovinčias klases – buržuaziją ir proletariatą.
A Fašizmo
B Konservatizmo
C Liberalizmo
D Socializmo

Atsakymų pasirinkimas (%)					*Sunkumas*	*Skiriamoji geba*	*Koreliacija*
A	B	C	D*	Neatsakė			
15,4	22,0	17,3	45,2	0,1	45,2	52,5	0,429

17. JAV prezidentas Vudras Vilsonas „Keturiolikoje punktų“ **nesiūlė**:
A įsteigti tarptautinės organizacijos;
B sukurti nepriklausomos Lenkijos valstybės;
C sustabdyti komunizmo plitimą Europoje;
D visoms valstybėms sumažinti kariuomenes.

Atsakymų pasirinkimas (%)					*Sunkumas*	*Skiriamoji geba*	*Koreliacija*
A	B	C*	D	Neatsakė			
3,8	34,7	18,6	42,6	0,3	18,6	30,0	0,341

Problema ir priežastys	„Keturiolikos punktų“ turinio pagrindinių teiginių nežinojimas. Kritinio / istorinio mąstymo stoka, nes 1918 m. pradžioje, kai buvo parengtas minimas dokumentas, aiškiai jaučiamo pavojaus dėl atsakymo variante minimo „komunizmo plitimo Europoje“ dar nebūta.
Rekomendacijos	Daugiau dėmesio skirti: - Vudro Vilsono „Keturiolikos punktų“ programos esminių idėjų žinojimui ir supratimui; - pateikiamos informacijos analizavimo (lyginimo, išvadų darymo) įgūdžiams, atkreipiant dėmesį į tai, kad teisingai atsakyti gali padėti ne tik tikslus žinojimas, bet ir aiškiai klaidingų atsakymo variantų atmetimas.

18. 1921 m. Sovietų Sąjungoje, pradėjus įgyvendinti Naująją ekonominę politiką, buvo siekiama:
A atkurti per pilietinį karą sugriautą ekonomiką;
B galutinai panaikinti privačią nuosavybę šalyje;
C įgyvendinti socialistinę sistemą žemės ūkyje ir pramonėje;
D pradėti visuotinį stambiosios pramonės kūrimą.

Atsakymų pasirinkimas (%)					*Sunkumas*	*Skiriamoji geba*	*Koreliacija*
A*	B	C	D	Neatsakė			
40,5	14,6	27,6	17,0	0,3	40,5	34,0	0,296

19. Kokia 1936 m. karikatūros „Laiptai kelyje į šlovę“ pagrindinė mintis?

A Atsisakymo bendradarbiauti su A. Hitleriu politika
B Nesėkminga A. Hitlerio užsienio politika
C Nuolaidžiavimo A. Hitleriui politika
D Priešinimasis agresyviai A. Hitlerio politikai

Ant žmonių parašyta: „Bestuburiai demokratijos lyderiai“.
Ant kilimo parašyta (nuo apačios): „Nusiginklavimas“, „Reino zonos įtvirtinimai“, „Dancigas“... „Visatos valdovas“.

Atsakymų pasirinkimas (%)					*Sunkumas*	*Skiriamoji geba*	*Koreliacija*
A	B	C*	D	Neatsakė			
3,8	1,8	90,1	4,2	0,0	90,1	23,8	0,328

20. Kuriuo skaičiumi žemėlapyje pažymėtoje valstybėje 1980 m. prasidėjo „Solidarumo“ judėjimas?

A 1
B 2
C 3
D 4

Atsakymų pasirinkimas (%)					*Sunkumas*	*Skiriamoji geba*	*Koreliacija*
A	B*	C	D	Neatsakė			
15,1	54,7	18,3	11,6	0,3	54,7	51,9	0,423

21. Kuris tarptautinis įvykis akivaizdžiai parodė, kad šie Sovietų Sąjungos vadovo Nikitos Chruščiovo Aukščiausioje Taryboje pasakyti žodžiai jo valdymo metu tebuvo demagogija?
Pripažinti buvimą skirtingų sistemų, pripažinti kiekvienai tautai teisę savarankiškai spręsti visus politinius bei socialinius savo šalies klausimus, gerbti suverenumą ir laikytis nesikišimo į vidaus reikalus principo, spręsti visus tarptautinius klausimus derybomis – štai ką numato sambūvis protingu pagrindu.

A Afganistano karas
B Korėjos karas
C Prahos pavasaris
D Sukilimas Vengrijoje

Atsakymų pasirinkimas (%)					*Sunkumas*	*Skiriamoji geba*	*Koreliacija*
A	B	C	D*	Neatsakė			
19,1	11,9	30,2	38,7	0,1	38,7	35,8	0,315

Problema ir priežastys	N. Chruščiovo valdymo ir vėlesnio laikotarpio pagrindinių tarptautinių įvykių nežinojimas. Neatidus sąlygos skaitymas, nes žodžiai „jo valdymo metu“ apibrėžia galimus įvykius tik 1953(6)–1964 metais.
Rekomendacijos	Daugiau dėmesio skirti: - pasipriešinimo komunistiniam režimui Rytų Europos šalyse, Šaltojo karo laikotarpio lokalinių karų ir N. Chruščiovo valdymo ypatumų supratimui; - tiksliam užduoties sąlygos supratimui, nes tai padeda atsisakyti klaidingų atsakymo variantų.

22. Dėl kurios 1975 m. pasirašyto Helsinkio baigiamojo akto nuostatos laikymosi Leonidui Brežnevui nuolat kildavo problemų?

A Bendradarbiavimo ekonomikos srityje
B Europos valstybių sienų neliečiamumo
C Kultūrinių santykių palaikymo
D Žmogaus teisių ir laisvių gerbimo

Atsakymų pasirinkimas (%)					*Sunkumas*	*Skiriamoji geba*	*Koreliacija*
A	B	C	D*	Neatsakė			
16,7	18,1	6,6	58,3	0,2	58,3	45,5	0,369

23. Kuris tarptautinis konfliktas pavaizduotas karikatūroje „Tarptautinės varžybos greitojo nusileidimo trasoje“?

A Afganistano karas
B Berlyno blokada
C Karibų krizė
D Vietnamo karas

Ant knygos parašyta: „Kaip sustoti?“
Ant lentelės parašyta: „Šaltojo karo trasa“.
Ant slidžių parašyta: „Ginklai“, „Plėtra“.

Atsakymų pasirinkimas (%)					*Sunkumas*	*Skiriamoji geba*	*Koreliacija*
A	B	C*	D	Neatsakė			
10,0	15,9	64,2	9,8	0,1	64,2	56,0	0,451

24. Pradiniame reformų etape Michailas Gorbačiovas **nesiekė**:
A įgyvendinti privačios nuosavybės grąžinimą;
B išsaugoti komunistų partijos vienvaldystę;
C pagerinti santykius su Vakarų valstybėmis;
D paspartinti žemės ūkio ir pramonės augimą.

Atsakymų pasirinkimas (%)					*Sunkumas*	*Skiriamoji geba*	*Koreliacija*
A*	B	C	D	Neatsakė			
49,9	23,0	20,8	6,2	0,2	49,9	32,6	0,269

25. Kuri valstybė **nėra** nuolatinė Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos narė?
A Japonija
B Jungtinė Karalystė
C Kinija
D Prancūzija

Atsakymų pasirinkimas (%)					*Sunkumas*	*Skiriamoji geba*	*Koreliacija*
A*	B	C	D	Neatsakė			
40,0	6,0	50,9	3,0	0,1	40,0	19,3	0,173

Į klausimus atsakykite, remdamiesi šaltiniais ir žiniomis.

A šaltinis *(Vasalų ištikimybės priesaika Flandrijos grafui Vilhelmui)*

Balandžio 7 dieną, ketvirtadienį, grafui buvo duoti paklusnumo įžadai. Pirma, jie buvo atlikti šia forma. Grafas pakláusė, ar asmuo jo akivaizdoje nori visiškai tapti jo žmogumi, ir šis atsakė: „Noriu.“ Ir sudėtomis rankomis, kurias suspaudęs laikė grafas, vienas ir kitas užantspaudavo savo sąjungą pabučiavimu. Antra, tas, kuris davė įžadą, prisiekė ištikimybę šiais žodžiais: „Prisiekiu savo tikėjimu, kad nuo šiol būsiu ištikimas grafui Vilhelmui ir, nepaisydamas nieko, gerbsiu kaip tik įmanoma savo paklusnumo įžadą nuoširdžiai ir be apgaulės.“ Trečia, tas pats asmuo prisiekė šventojo relikvijomis. Tada su rykšte, laikoma rankoje, grafas suteikė investitūrą visiems tiems, kurie šia sutartimi prisiekė jam ištikimybę ir paklusnumą, ir visi kartu davė priesaiką.

B šaltinis *(Sėjomainos schema)*

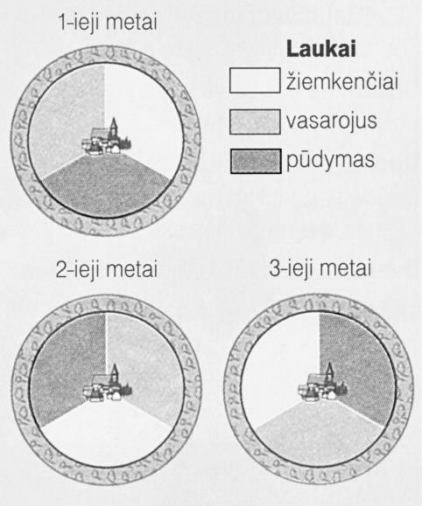

C šaltinis *(Žemės apdirbimo kaita)*

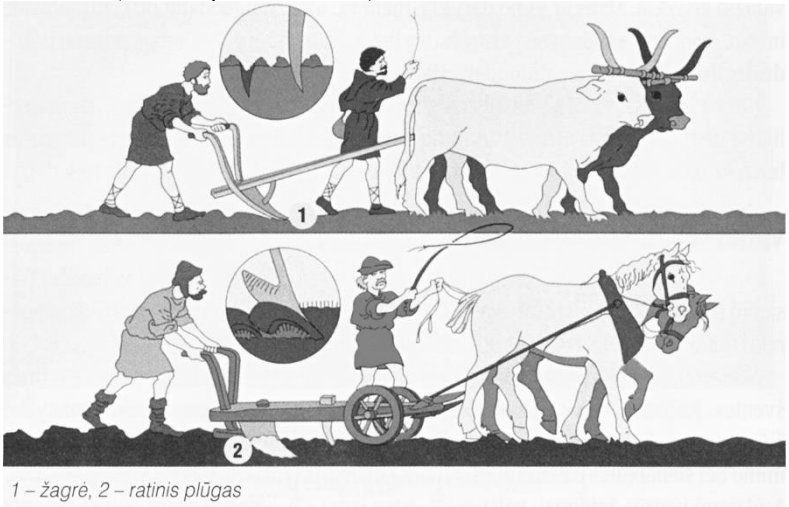

D šaltinis *(Ištrauka iš taisyklių, nustatytų Briuselio gelumbininkams)*

1. Niekas neturi valyti gelumbės ar gelumbės rietimų, ruošdamiesi juos skalbti ar dažyti, [...] prieš tai nedavęs jų apžiūrėti, kad būtų nustatyta, ar jie geri ir sveiki [...], antraip gresia 10 sū pabauda.

4. Joks šukuotojas negali šukuoti, jeigu jo šukos nuo šiolei neturi 21 danties [...], antraip jam gresia 20 sū pabauda ir šukų konfiskacija.

5. Jokia šukuotoja negali šukuoti už Briuselio ribų, antraip jai gresia 20 sū pabauda ir šukų konfiskacija; visa tai pameistrio, kuris ją apskundė, naudai.

11. Niekas neturi lankstyti ar dėstyti gelumbių, pažymėtų inspektorių, nedavęs jų patikrinti gildijai. Kiekvienas mokinys vėlėjas, norįs išmokti šį amatą, turi sumokėti cechui vieną senąjį ekiu.

26. Paaiškinkite A šaltinyje vartojamą investitūros sąvoką. Nurodykite pagrindinį vasalo įsipareigojimą senjorui.

Taškų pasiskirstymas (%)			*Sunkumas*	*Skiriamoji geba*	*Koreliacija*
0	1	2			
15,0	77,7	7,3	46,1	6,8	0,257

27. Kuriam luomui priklausė A šaltinyje aprašyti žmonės? Nurodykite du šiam luomui būdingus bruožus.

Taškų pasiskirstymas (%)				*Sunkumas*	*Skiriamoji geba*	*Koreliacija*
0	1	2	3			
70,2	9,1	10,1	10,6	20,4	12,7	0,475

Problema ir priežastys	Daugiau kaip du trečdaliai kandidatų nesugebėjo teisingai atsakyti nors į vieną klausimą. Dalies kandidatų luomo įvardijimas žodžiais „grafas“, „Vilhelmas“, „monarchas“, „feodalizmas“ rodo, kad jie apskritai nesupranta sąvokos „luomas“. Didelė dalis kandidatų nesugebėjo iš šaltinio nustatyti kilmingųjų (bajorai, feodalai, II luomas) luomo ir nurodė, kad tai – „vasalai“ (toks atsakymas dažnas, nes taip minima šaltinyje), „valstiečiai“, „baudžiauninkai“, „dvasininkai“, „trečias luomas“, „miestiečiai“, „žemiausias“ ir kt. Gali būti, kad kandidatai, neatidžiai perskaitę sąlygą, atsakymo bandė ieškoti kituose šaltiniuose – B (sėjomaina) ir C (žemės apdirbimo kaita) – ir pateikė atsakymą, remdamiesi ne tuo šaltiniu. Klaidingai įvardiję luomą, kandidatai savo nuomonę argumentavo pasirinktais bruožais, bet jie dėl pirminės klaidos taip pat buvo netinkami. Dalis teisingai atsakiusiųjų į pirmą klausimą nurodė kilmingųjų luomui neesminius, abstrakčius bruožus, pavyzdžiui: „įbaudžiavinimas“, „prašmatni apranga“, „vasaliniai santykiai“, „kilmingumas“, „pasiturintys“, „žemėvalda“, „galimybė įsakinėti“, „ištikimybės priesaika“, „dalyvavo senjoro – vasalų santykiuose“, „turėjo savų teisių ir privilegijų“, „luomas nevienalytis – žmogaus padėtis priklausė nuo kilmės“ ir pan. Tai rodo, jog nepakankamai žinomi luomų skiriamieji bruožai ir bandomasi „gelbėtis“ labai tiesmuku šaltinio teiginių interpretavimu. Taip pat galima konstatuoti ir nedėmesingą šaltinio (jo pavadinimo ir teksto) skaitymą ar logiško mąstymo stoką. Visi atsakymai, susiję su valstiečių, trečiojo luomo įvardijimu, nedera su informacija užduoties sąlygoje, kad „aprašyti žmonės“ priklauso tam pačiam luomui, t. y. tam pačiam, kuriam priklauso tiek šaltinio pavadinime, tiek tekste minimas grafas.
Rekomendacijos	Daugiau dėmesio skirti: - Vakarų Europos luominės visuomenės sampratai, sąvokos „luomas“ apibrėžimui, luomų skiriamųjų bruožų supratimui; - dalykiniu požiūriu išsamesnio, konkretesnio atsakymo formulavimui; - atidesniam valstybinio brandos egzamino (toliau – VBE) užduoties klausimo skaitymui ir jo esmės supratimui; - istorijos šaltinių analizės taisyklėms, supratimui, kad informacijos šaltinis taip pat yra pateikiamų šaltinių pavadinimai, metrikos. Juose taip pat dažnai slypi atsakymui reikalinga informacija.

28. Įvardykite B šaltinyje pavaizduotą sėjomainą. Nurodykite šios sėjomainos privalumą.

Taškų pasiskirstymas (%)			*Sunkumas*	*Skiriamoji geba*	*Koreliacija*
0	1	2			
31,3	36,7	32,1	50,4	28,9	0,596

29. Remdamiesi C šaltiniu, nurodykite dvi naujoves, kurios buvo pradėtos taikyti žemės ūkyje.

Taškų pasiskirstymas (%)			*Sunkumas*	*Skiriamoji geba*	*Koreliacija*
0	1	2			
8,8	33,4	57,8	74,5	10,7	0,277

30. Kas buvo būdinga gamybai amatininko dirbtuvėje (D šaltinis)? Nurodykite du ypatumus.

Taškų pasiskirstymas (%)			*Sunkumas*	*Skiriamoji geba*	*Koreliacija*
0	1	2			
16,3	64,3	19,4	51,6	13,0	0,357

31. Kaip vadinama bendrija, į kurią jungėsi amatininkai? Nurodykite du šios bendrijos tikslus.

Taškų pasiskirstymas (%)				*Sunkumas*	*Skiriamoji geba*	*Koreliacija*
0	1	2	3			
31,3	28,8	24,5	15,3	41,3	19,2	0,658

32. Įvardykite šaltiniuose atsispindinčią visuomenės santvarką. Trimis teiginiais apibūdinkite šios santvarkos bruožus.

Taškų pasiskirstymas (%)					*Sunkumas*	*Skiriamoji geba*	*Koreliacija*
0	1	2	3	4			
33,1	18,4	18,2	18,2	12,2	39,5	16,1	0,726

Problema ir priežastys	Trečdalis kandidatų nesugebėjo atsakyti nė į vieną klausimą. Atsakydami į pirmą klausimą apie visuomenės santvarką, jie dažniausiai nesugebėjo nurodyti, kad tai yra feodalizmas, arba nurodė: „monarchija“, „baudžiava“, „nedemokratiška“, „luominė monarchija“ ir kt. Pirmiausia tai rodo, jog kandidatai nesupranta bendrųjų sąvokų („santvarka“, „visuomeninė santvarka“), kurių aprašymų nėra istorijos vadovėliuose. Be to, galima daryti prielaidą, kad mokiniai tiksliai nesivadovauja sąlygoje nurodyta veiksmų seka – užuot susieję šaltinius ir pritaikę savo žinias, jie galimai susieja iš šaltinių kilusias interpretacijas. Didesnė dalis teisingai atsakiusiųjų į pirmą klausimą, po to nesugebėjo tinkamai nurodyti feodalizmo santvarkos bruožų. Užuot nurodę esminius bruožus, jie surašė tai, ką apskritai žino apie viduramžius, pavyzdžiui: „cechų atsiradimas“, „turtinė nelygybė“, „trilaukė sėjomaina“, „nauji žemdirbystės įrankiai“, „nenašus ūkis“, „bausmės už neištikimybę“, „žmonės privalėjo mokėti mokesčius“, „paklusnumas“, „dauguma žmonių gyvena kaimuose“.
Rekomendacijos	Daugiau dėmesio skirti: - tokios bendros sąvokos kaip „visuomeninė santvarka“ sampratai; - viduramžiais dominavusios visuomeninės santvarkos – feodalizmo – sampratai, jo pagrindiniams bruožams; - įsigilinimui į pačioje klausimo sąlygoje suformuluotą atsakymo paieškos kelią.

Į klausimus atsakykite, remdamiesi šaltiniais ir žiniomis.

A šaltinis *(Iš Martyno Liuterio 95 tezių)*

6. Popiežius negali atleisti jokios nuodėmės, o tik paskelbti ir pripažinti, jog nuodėmė atleista Dievo.

21. Klysta nuodėmių atleidimo pamokslautojai, kurie teigia, jog popiežiaus indulgencijos gelbsti ir išlaisvina žmogų nuo bausmės.

62. Tikrasis Bažnyčios lobis yra dieviškosios šlovės ir gailestingumo švenčiausioji Evangelija.

82. Kodėl popiežius nesuteikia atleidimo visoms sieloms, vadovaudamasis švenčiausiuoju gailes-tingumu, kas būtų teisingiausia, nors nesuskaičiuojamą daugybę sielų išlaisvino dėl prakeiktos monetos, skirtos bazilikai statyti.

B šaltinis *(Iš Tridento susirinkimo nutarimų)*

Tikėjimo pagrindas glūdi ne tik Biblijoje, bet ir Bažnyčios mokytojų pamokymuose.
Tik Bažnyčia turi teisę aiškinti Bibliją.
Žmogus Dievo gailestingumą užsitarnauja ne tik tikėjimu, bet ir gerais darbais.
Piktnaudžiavimas ir prekyba indulgencijomis uždrausti net ir Bažnyčios tarnautojams.
Vienintelė pamokslų ir Biblijos kalba – lotynų.
Tik popiežius gali vadovauti Bažnyčiai.

C šaltinis *(Iš Šv. Ignaco Lojolos laiško Karoliui V)*

Labiau negu kitų priemonių, kurių dera imtis prieš labai paplitusį Vokietijoje siaučiantį blogį, ieškoti tos, kurią teikia universitetai, savo religinio gyvenimo pavyzdžiu ir katalikiškos doktrinos nepaperkamumu atvedantys žmogų į gera, atrodo ne tik protinga, bet absoliučiai būtina ir, po teisybei, įkvėpta Dievo. Tepadaro apvaizda, kad tai iš dalies galėtų įvykti su dieviško gailestingumo pagalba per mūsų Draugijos kolegiją, kurią Jūsų Didenybė įkurs Vienoje.

D šaltinis *(Europa XVI a.)*

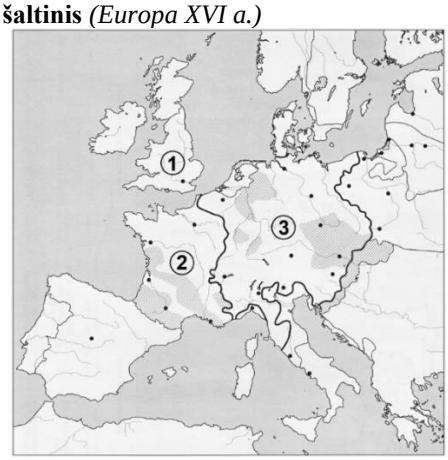

33. Nurodykite tris priežastis, dėl ko M. Liuteris kritikavo Katalikų Bažnyčią (A šaltinis).

Taškų pasiskirstymas (%)				*Sunkumas*	*Skiriamoji geba*	*Koreliacija*
0	1	2	3			
4,2	19,6	44,7	31,6	67,9	8,7	0,388

34. Palyginę M. Liuterio tezes ir Tridento susirinkimo nutarimus, nurodykite vieną panašumą ir vieną skirtumą (A ir B šaltiniai).

Taškų pasiskirstymas (%)			*Sunkumas*	*Skiriamoji geba*	*Koreliacija*
0	1	2			
23,0	41,4	35,6	56,3	28,4	0,595

35. Įvardykite religinius judėjimus, kuriems davė pradžią M. Liuteris ir Tridento susirinkimas.

Taškų pasiskirstymas (%)			*Sunkumas*	*Skiriamoji geba*	*Koreliacija*
0	1	2			
33,1	29,6	37,3	52,1	40,4	0,754

36. Kuriai organizacijai vadovavo C šaltinio autorius? Nurodykite šios organizacijos pagrindinį tikslą ir paaiškinkite, kaip buvo ketinama jo siekti.

Taškų pasiskirstymas (%)				*Sunkumas*	*Skiriamoji geba*	*Koreliacija*
0	1	2	3			
47,3	18,5	14,0	20,1	35,7	25,3	0,770

Problema ir priežastys	Beveik pusė kandidatų nesugebėjo atsakyti nė į vieną pateiktą klausimą. Didelė atsakiusiųjų dalis nesugebėjo atsakyti į pirmą klausimą, kuriuo buvo reikalaujama įvardyti jėzuitus (Jėzuitų ordiną). Užuot bandę susieti atsakymą su šaltinio pavadinime minimu Ignacu Lojola, mokiniai bando šaltinyje rasti tiesioginį atsakymą. Todėl dažnai buvo nurodoma, jog ši organizacija yra „draugijos kolegija“, „draugija“ (t. y. nurašė nuo šaltinio), „bažnyčia“, „Katalikų Bažnyčia“, „kunigai“, „organizacija“, net „Vienos kongresas“ ir kt. Į antrą klausimą (dėl pagrindinio tikslo) atsakantiems kandidatams stigo dalyko žinių ir jie pateikė abstrakčius atsakymus, pavyzdžiui: „plėsti savąjį tikėjimą“, „sunaikinti kitas religijas“, „skleisti krikščionybę“, „parodyti žmonėms, koks tikėjimas yra svarbus“ ir pan., arba citavo šaltinį, kad tikslas yra „imtis veiksmų prieš paplitusį Vokietijoje blogį“. Į trečią klausimą atsakė daugiau kandidatų, nes rėmėsi šaltinyje paminėtu teiginiu apie būtinumą steigti kolegiją Vienoje. Dalis kandidatų nesugebėjo nurodyti tikslo siekimo būdų, kai teisingai įvardyta organizacija ir jos pagrindinis tikslas, nors šaltinyje minimi universitetai, kolegija.
Rekomendacijos	Daugiau dėmesio skirti: - kontrreformacijos ir jos pagrindinių priemonių (pavyzdžiui, Jėzuitų ordino veikla) supratimui; - istorijos šaltinių analizės taisyklėms, supratimui, kad informacijos šaltinis gali būti pateikiamų šaltinių pavadinimai, metrikos.

37. Paaiškinkite, kaip baigėsi religinių judėjimų varžymasis žemėlapyje skaičiais 1, 2 ir 3 pažymėtose teritorijose (D šaltinis).

Taškų pasiskirstymas (%)				*Sunkumas*	*Skiriamoji geba*	*Koreliacija*
0	1	2	3			
53,0	29,5	14,4	3,1	22,5	15,2	0,673

Problema ir priežastys	Daugiau kaip pusė kandidatų neatsakė nė į vieną klausimą arba pateikė klaidingą atsakymą. Santykinai geriausiai buvo atsakyta dėl Anglijoje įsitvirtinusios religijos („anglikonybė“, „protestantizmo atšaka – anglikonybė“), tačiau nemaža dalis kandidatų pasitenkino, nurodydami, jog tai – „protestantizmas“. Toks atsakymas nėra visavertis. Nurodydami religiją Prancūzijoje, nemaža dalis kandidatų pabrėžė protestantizmo plitimo eigą („vyko religiniai karai, hugenotai buvo persekiojami“, „paplito kalvinizmas“, „įsivyravo kalvinizmo srovė“), tačiau nenurodė, kuri religija liko vyraujanti. Daugiausia kandidatų klaidingai nurodė įsitvirtinusias religijas vokiečių žemėse. Absoliuti dauguma nurodė tik vieną religiją ir apsiribojo protestantizmo plitimu („protestantizmas“, „liuteronybė“), tačiau neužsiminė apie dalyje žemių vyraujančią katalikybę. Klausimo formuluotė tarsi suponuoja, kad visi trys atsakymai turėjo būti skirtingi, bet antras atsakymas kiek persidengia su trečiu, nes abiejuose skirtingais aspektais reikia paminėti tą pačią katalikybę. Tai galėjo turėti įtakos, kad mokiniai klydo atsakydami. Apskritai daliai atsakymų stigo aiškumo („išliko krikščionybė“, „įtvirtinta tikėjimo laisvė“, „Vokietijoje sustabdė religinį judėjimą“). Tokie atsakymai kaip, pavyzdžiui, „2. Vyravo krikščionybė. 3. Vieni palaikė protestantizmą, o kiti – krikščionybę“ rodo, kad nėra supratimo apie krikščionybės pagrindines sroves (katalikybę, protestantizmą, stačiatikybę). Tokie atsakymai kaip: „1. Įsivyravo katalikybė. 2. Bažnyčia prarado savo įtaką pasaulyje. 3. Popiežius prarado savo galią“ liudija kiek netikėtą ir savotišką užduoties sąlygos interpretaciją. Buvo bandyta aiškinti ne kiekvieno iš trijų žemėlapio sutartinių ženklų reikšmę, bet pateikiami trys teiginiai apie bendrai skaičiais pažymėtas teritorijas. Tai rodo, jog negebama įsiskaityti į pateikiamą klausimą ir susieti jį su šaltinio žymėjimais.
Rekomendacijos	Daugiau dėmesio skirti: - reformacijos ir kontrreformacijos padariniams suprasti; - krikščionybės, jos skilimo istorijos klausimams suprasti; - remiantis jau ilgamete VBE patirtimi, tikslesniam klausimo formuluotės supratimui.

38. Nurodykite po du šaltiniuose aprašytų religinių judėjimų padarinius Europos politikai, kultūrai ir religiniam gyvenimui.

Taškų pasiskirstymas (%)							*Sunkumas*	*Skiriamoji geba*	*Koreliacija*
0	1	2	3	4	5	6			
36,3	20,6	14,1	11,6	9,2	5,5	2,6	27,3	9,5	0,810

Problema ir priežastys	Klausimas orientuotas į aukštesniojo pasiekimų lygio kandidatus. Daugiau negu trečdalis kandidatų neatsakė nė į vieną klausimą. Kandidatai, kurių VBE rezultatai priskiriami žemesniam pasiekimų lygiui, dažniausiai net nebandė atsakyti į pateiktą klausimą, o iš bandžiusiųjų absoliuti dauguma atsakė netinkamai. Santykinai didelė dalis pateikusiųjų atsakymus, nesugebėjo priskirti padarinius politikai, kultūrai ir religiniam gyvenimui. Pavyzdžiui: „Kultūrai: 1. Visuomenės susiskirstymas“; „Kultūrai: 1. Mirė daug žmonių“, „Religiniam gyvenimui: 1. Prasidėjo kryžiaus žygiai“. Taip pat neretai nurodytiems padariniams stinga aiškumo, konkretumo. Tarkime, nurodant pasekmes politikai, yra teigiama, jog „kilo konfliktai“, „tikinčiųjų nesutarimai“, „pablogėjo daugumos valstybių tarpusavio santykiai“, „karai“; nurodant pasekmes kultūrai – „kultūrų skirtumai“, „naujų idėjų plitimas“, „bažnyčių statymas“, „pasikeitė ir paplito menas“; nurodant pasekmes religijai – „religija nebuvo labai įtakinga“, „sustiprėjo bažnyčios galia“, „platinama krikščionybė“, „pasikeitė religinės vertybės“, t. y. užuot nurodę padarinius, kandidatai įvardija vykusius procesus. Norint atsakyti į šį klausimą reikėjo ir žinių, nes šaltiniuose esančios informacijos aiškiai nepakako. Nepaisant to, dalis mokinių bandė atsakymus nurašyti iš šaltinių. Atsakymai išryškino ir dalies mokinių negebėjimą įžvelgti reiškinių padarinius. Pavyzdžiui, jei rašoma apie universitetų, mokyklų steigimą, retai užsimenama apie raštingų žmonių skaičiaus pagausėjimą.
Rekomendacijos	Kandidatai turėtų gebėti pateikti išsamesnį atsakymą, kad būtų aišku, kas norėta pasakyti. Daugiau dėmesio skirti: - reformacijos ir kontrreformacijos padariniams suprasti; - priežasties ir pasekmės ryšiams suprasti; - gebėjimui įvairius reiškinius priskirti politinės, kultūrinės ar religinės raidos sritims.

Į klausimus atsakykite, remdamiesi šaltiniais ir žiniomis.

A šaltinis *(Iš Kęstučio K. Girniaus knygos „Partizanų kovos Lietuvoje“)*

Nepaisant didelių aukų ir didvyriškumo, partizanai nelaimėjo pergalės. Bet jie niekada ir nesitikėjo ją iškovoti vien savo jėgomis. Ilgai partizanai laukė Vakarų intervencijos, bet jos nesulaukė. [...]

Jei dabar aišku, kad partizanų padėtis buvo beviltiška, tai tomis apsisprendimo dienomis reikalai buvo labiau migloti. Nutarimas ginklu kovoti dėl šalies laisvės nebuvo nei neprotingas, nei negarbingas. 1944 m. kilus klausimui, ar rizikuoti mirtimi, stojant į nekenčiamų komunistų kariuomenę, ar rizikuoti mirtimi tėvynės miškuose, daug lietuvių pasirinko antrąjį sprendimą. [...] Tūlas ūkininkas turbūt apgailestavo dėl savo sprendimo neremti nei partizanų, nei valdžios, kai vieną rytą į jo sodybą įsiveržę stribai pranešė, kad jis ir jo visa šeima ištremiami į Sibirą.

Pokario metai buvo tragiškas metas. Nebuvo lengvų sprendimų ar išeičių, kurios užtikrintų žmogaus saugumą be sąžinės kompromiso ir rankų sutepimo kitų krauju. Viena prasme didžiausi „realistai“ ir „blaiviausiai“ galvojantys žmonės buvo tie, kurie jau 1944 m. numatė sovietų pergalę, suprato esminį teroro vaidmenį Stalino režime ir darė atitinkamas išvadas. Bet šitie žmonės išdavė ne tik savo tėvynę, bet ir įskundė kaimyną, tuo pasmerkdami jį kalėjimui, jei ne mirčiai.

B šaltinis *(Iš Arvydo Anušausko knygos „Lietuvių tautos sovietinis naikinimas 1940–1958 m.“)*

Nuo 1946 m. pradžios, nors partizanų sumažėjo [...], NKVD dar labiau suaktyvino savo kovą su ginkluotąja rezistencija. Dabar daugiau dėmesio buvo skiriama antipartizaninės kovos organizavimui, atsižvelgiant į vietos sąlygas. Pasak enkavėdistų, tos sąlygos buvo: istorines šaknis turintis didžiulis nacionalizmas; fanatiškas religingumas; individualus valstiečių ūkininkavimas. Dėl šių sąlygų lietuvių pasipriešinimas buvo sunkiai įveikiamas, tik jas pakeitusi arba smurtu panaikinusi Sovietų Sąjunga galėjo visiškai įsigalėti Lietuvoje. [...]

Naują genocido bangą sukėlė generolo majoro J. Bartašiūno 1946 m. vasario 15 d. įsakymas. Savo turiniu jis labiau panėšėjo į ultimatumą: „Banditų ir buržuazinių nacionalistų organizacijų dalyvių, nepasidavusių Vidaus Reikalų Liaudies Komisariato įstaigoms, šeimas suimti ir ištremti. [...] Asmenis, neatidavusius ginklų ir nepranešusius apie jų turimus bunkerius bei slėptuves, suimti ir teisti kaip banditus. [...] Visus tuos, kurie, žinodami bunkerių bei slėptuvių buvimo vietas, nepranešė apie tai Vidaus Reikalų Liaudies Komisariato įstaigoms, suimti ir teisti kaip banditų pagelbininkus.“

C šaltinis *(1951 m. partizanų spaudoje paskelbta karikatūra)*

SNO – Suvienytųjų Nacijų Organizacija (Jungtinės Tautos)

D šaltinis *(Iš Broniaus Krivicko raštų. „Apie laisvės kovą ir didvyriškumą“)*

Ateities istoriką, kuris atskleis dabartinio mūsų tautos gyvenimo puslapius, labiausiai stebins du dalykai. Pirmiausia jis turės stebėtis neregėtu dabartinės vergijos baisumu, pavyzdžio neturinčiu žiaurumu ir ta taip nepaprastai ištobulinta komunistinės vergijos sistema, kuri, rodos, turėtų užslopinti paskutinį laisvojo žmogaus alsavimą, paversti visišku vergu ne tik fiziniu, bet ir dvasiniu atžvilgiu. Tačiau dar labiau ateities istoriką stebins tai, kad tauta po šios baisios vergijos jungu ne tik nesuklupo, bet sugebėjo vesti tokią nepaprastai sunkią ir didžią kovą. Ir klaus anas istorikas, iš kur sėmėsi sau ištvermės ir jėgos dešimtys tūkstančių partizanų, kurie geriau pasirinko mirtį negu baisiąją priešo vergiją, iš kur sėmėsi sau jėgų pavergtieji, kurie geriau pasirinko kankinio vainiką negu išdavystę. Ir, ieškodamas atsakymo į tuos klausimus, jis su tylia pagarba turės nulenkti savo galvą prieš mūsų tautos nepaprastą dvasinę didybę.

39. Nurodykite dvi priežastis, kodėl buvo renkamasi stoti į partizanų gretas (A šaltinis).

Taškų pasiskirstymas (%)			*Sunkumas*	*Skiriamoji geba*	*Koreliacija*
0	1	2			
4,5	47,8	47,8	71,6	13,0	0,362

40. Išskirkite A šaltinyje minimas dvi prisitaikėliškas pozicijas. Kokios buvo kiekvienos iš šių pozicijų pasekmės tiems, kurie jų laikėsi?

Taškų pasiskirstymas (%)					*Sunkumas*	*Skiriamoji geba*	*Koreliacija*
0	1	2	3	4			
10,5	13,3	32,3	12,4	31,5	60,3	10,8	0,529

41. Įvardykite dvi B šaltinyje minimas priemones, kuriomis buvo siekiama susidoroti su partizanais. Paaiškinkite, kodėl, anot enkavėdistų, jas buvo sudėtinga įgyvendinti.

Taškų pasiskirstymas (%)				*Sunkumas*	*Skiriamoji geba*	*Koreliacija*
0	1	2	3			
6,1	12,7	31,9	49,3	74,8	10,9	0,447

42. Nurodykite dvi karikatūros mintis apie Sovietų Sąjungos užsienio politiką. Paaiškinkite, kodėl partizanams buvo svarbi karikatūroje pavaizduota SNO pozicija (C šaltinis).

Taškų pasiskirstymas (%)				*Sunkumas*	*Skiriamoji geba*	*Koreliacija*
0	1	2	3			
26,5	25,9	30,4	17,3	46,1	20,2	0,682

43. Trimis teiginiais pagrįskite B. Krivicko žodžius apie tuomet egzistavusią „vergijos sistemą“ (D šaltinis).

Taškų pasiskirstymas (%)				*Sunkumas*	*Skiriamoji geba*	*Koreliacija*
0	1	2	3			
18,7	39,3	20,6	21,3	48,2	17,4	0,608

44. Šiandieninėje Lietuvoje partizaninės kovos palikimas yra įprasmintas politikos, teisės, švietimo ir kultūros srityse. Nurodykite po vieną pavyzdį.

Taškų pasiskirstymas (%)					*Sunkumas*	*Skiriamoji geba*	*Koreliacija*
0	1	2	3	4			
17,4	16,7	36,1	22,7	7,2	46,4	11,4	0,647

Į klausimus atsakykite, remdamiesi šaltiniais ir žiniomis.

A šaltinis *(Iš knygos „Lietuvos istorija“)*

1918–1940 m. emigracijos iš Lietuvos mastas buvo vienas didžiausių Europoje. Jį didino ir aktyvi įvairių emigracijos agentūrų veikla – neretai jos viliodavo klientus nerealiais pažadais. [...] Emigracijos iš Lietuvos motyvai buvo pirmiausia ekonominiai. 1920–1940 m. emigravo apie 102 500 gyventojų, absoliuti dauguma – lietuviai, jauni darbingi vyrai, nekvalifikuoti žemės ūkio darbininkai. Tačiau gana intensyviai iš Lietuvos emigravo ir žydai, jie sudarė 34 proc. visų emigrantų. 30 proc. emigrantų iš Lietuvos tuo laikotarpiu išvyko į JAV, 24,4 proc. – į Braziliją, 16,3 proc. – į Argentiną, beveik 8 proc. – į Kanadą, 4,3 proc. – į Urugvajų. Mažesnių lietuvių kolonijų būta beveik visose pasaulio valstybėse, į nuošaliausias vietas vyko lietuviai kunigai misionieriai. [...] Užsienio šalyse įsikūrę lietuviai atliko nemažą vaidmenį krašto ekonomikoje. Tiesa, didžiausios naudos teikdavo piniginės perlaidos giminaičiams – šios įplaukos sudarydavo apie 10 proc. metinio valstybės biudžeto, sustiprino Lietuvos finansinę sistemą, pagyvino pramonę ir prekybą.

B šaltinis *(Iš knygos „Tarpukario Lietuva“)*

Ypač skaudžios Lietuvai buvo karo ir okupacijų pasekmės. 1940 m. Lietuvą okupavusi Sovietų Sąjunga pradėjo vykdyti masines gyventojų represijas, jos ypač sustiprėjo po Antrojo pasaulinio karo: 1941–1949 m. išžudyta ir ištremta iš Lietuvos apie 500 tūkst. žmonių. Vokiečių okupacinė valdžia (1941–1944 m.) vykdė žydų genocidą, buvo sunaikinta apie 350 tūkst. Lietuvos gyventojų, į Vokietiją darbams išvežta apie 70 tūkst. Baigiantis karui, apie 60 tūkst. gyventojų pasitraukė į Vakarus (Vokietiją, JAV ir kt.), todėl gyventojų skaičius Lietuvoje labai sumažėjo.

C šaltinis *(Iš knygos „Lietuva 1940–1990: okupuotos Lietuvos istorija“)*

Postalininiu laikotarpiu Lietuvos gyventojų skaičius nuolat didėjo: 1950 m. buvo 2 mln. 573 tūkst., 1959 m. – 2 mln. 711 tūkst., 1979 m. – 3 mln. 398 tūkst., 1989 m. – 3 mln. 690 tūkst. 1959–1989 m. lietuvių Lietuvoje padaugėjo 773 tūkst., t. y. 36 proc. [...] Darbo jėgos trūkumas ir sovietinė industrinė politika lėmė nuolatinę ir gausią rusakalbių imigraciją į Baltijos šalis. Maždaug 1965 m. bendras rusų migrantų skaičius [Baltijos šalyse] viršijo 1 mln. žmonių. Nepaisant griežto politinio režimo, Lietuvoje išliko palanki demografinė padėtis. Per visus sovietų okupacijos metus lietuviai sudarė apie 80 proc. Lietuvos gyventojų; šis rodiklis buvo daug geresnis negu Latvijoje ir Estijoje (1989 m. latviai Latvijoje sudarė 52 proc. visų respublikos gyventojų, o Estijoje estų buvo 61,5 proc.).

D šaltinis *(Lietuvos gyventojų skaičiaus kaita, 1950–2013 m.)*

45. Nurodykite du tikslus, kurių siekė emigrantai, išvykdami iš Lietuvos 1918–1940 m. (A šaltinis).

Taškų pasiskirstymas (%)			*Sunkumas*	*Skiriamoji geba*	*Koreliacija*
0	1	2			
8,2	82,8	8,9	50,3	9,2	0,388

46. Nurodykite tris priežastis, kurios lėmė Lietuvos gyventojų skaičiaus kaitą 1941–1949 m. (B šaltinis).

Taškų pasiskirstymas (%)				*Sunkumas*	*Skiriamoji geba*	*Koreliacija*
0	1	2	3			
1,3	2,4	20,8	75,5	90,2	4,4	0,295

47. Remdamiesi A ir B šaltiniais bei žiniomis, nurodykite tris tarpukario ir karo metais vykusios emigracijos skirtumus.

Taškų pasiskirstymas (%)				*Sunkumas*	*Skiriamoji geba*	*Koreliacija*
0	1	2	3			
38,6	47,0	12,5	1,9	25,9	11,0	0,551

Problema ir priežastys	Daugiau negu trečdalis kandidatų neatsakė nė į vieną klausimą. Dalis atsakiusiųjų pateikė neišsamius atsakymus ir taip pasirinktu aspektu nepalygino emigracijos abiem nurodytais laikotarpiais. Jie nurodė tik kuriam nors vienam laikotarpiui būdingą bruožą (pvz., „Tarpukariu žmonės emigravo dėl geresnio gyvenimo ir geresnės ekonominės padėties“, „Tarpukario metų emigracijos motyvai buvo ekonominiai, žmonės norėjo užsidirbti“), bet nenurodė emigracijos priežasties karo metais. Taigi, jie arba neįsigilino į klausimo formuluotę, arba tiesiog neturi gebėjimų atlikti informacijos lyginimo užduotis. Dalis kandidatų emigraciją sutapatino su sovietų vykdytais trėmimais ir net nacistinės Vokietijos prievartiniu vyrų išsiuntimu darbams į Vokietiją („1. Karo metais žmonės buvo išvežami, ištremiami į Sibirą, į koncentracijos lagerius...“). Tai rodo, jog kandidatai nesuprato emigracijos sąvokos. Kai kurių kandidatų atsakymuose buvo pateikti iš esmės tie patys skirtumai, tik parašyta kitais žodžiais (1. „vieni ieškojo geresnio gyvenimo, o kiti bėgo nuo karo“, 2. „emigracijos priežastis vienur buvo ekonominė, o kitur – karas“). Dalis kandidatų pateikė pernelyg lakoniškus arba abstrakčius atsakymus, todėl sudėtinga tokius atsakymus vertinti („išžudymas ir genocidas“, „dėl karo“, „ekonomika“, „žydų genocidas“, „trėmimai“).
Rekomendacijos	- Daugiau dėmesio skirti emigracijos sąvokos, reiškinio ir jį sukėlusių politinių ar ekonominių priežasčių supratimui. - Gilinti supratimą, kad, aiškinant skirtumus tarp dviejų reiškinių, reikia pateikti ne vieno, bet abiejų reiškinių ypatybes pagal tą patį kriterijų.

48. Remdamiesi A šaltiniu bei žiniomis, nurodykite, kokios buvo tarpukariu ir Antrojo pasaulinio karo metais vykusios emigracijos pasekmės Lietuvos ekonomikai.

Taškų pasiskirstymas (%)			*Sunkumas*	*Skiriamoji geba*	*Koreliacija*
0	1	2			
28,7	37,5	33,8	52,5	24,0	0,487

49. Nurodykite du 1950–1989 m. vykusios Lietuvos gyventojų tautinės sudėties kaitos aspektus (C šaltinis).

Taškų pasiskirstymas (%)			*Sunkumas*	*Skiriamoji geba*	*Koreliacija*
0	1	2			
28,6	43,4	28,0	49,7	21,4	0,463

50. Remdamiesi D šaltiniu bei žiniomis, nurodykite, kokios trys priežastys lėmė Lietuvos gyventojų skaičiaus kaitą po 1991 m.

Taškų pasiskirstymas (%)				*Sunkumas*	*Skiriamoji geba*	*Koreliacija*
0	1	2	3			
22,1	41,2	29,1	7,7	40,8	11,0	0,463

51. Išskirkite XX–XXI a. dviejų laikotarpių chronologines ribas, kai emigracija iš Lietuvos beveik nevyko ir kai iš Lietuvos emigravo daugiausia žmonių. Apibūdinkite kiekvieno laikotarpio politines aplinkybes, kurios lėmė tokią situaciją.

Taškų pasiskirstymas (%)					*Sunkumas*	*Skiriamoji geba*	*Koreliacija*
0	1	2	3	4			
32,3	19,6	22,1	13,9	12,0	38,4	11,3	0,532

Problema ir priežastys	Maždaug trečdalis kandidatų neatsakė nė į vieną klausimą arba atsakymai buvo nepakankami ar klaidingi. Dalis kandidatų, išskirdami laikotarpį, kuomet emigracija beveik nevyko, nurodė įvairius laikotarpius („1940–1990 m.“, „2000–2005 m.“, „1991–2013 m.“, „1990–1995 m.“). Nurodydami laikotarpį, kada iš Lietuvos emigravo daugiausia žmonių, dalis kandidatų taip pat klydo („1941–1949 m.“, „1950–1955 m.“, „1950–1991 m.“).

	Atsakydami į klausimą dėl kiekvieno laikotarpio politinių aplinkybių, lėmusių tokią padėtį, dalis kandidatų pateikė nepagrįstus paaiškinimus, stigo minties išbaigtumo, aiškumo. Pavyzdžiui, apibūdinant emigraciją antruoju sovietmečiu (kuomet iš esmės jos nebuvo), yra rašoma: „Gyvenimas normalizavosi, baigti masiniai žudymai ir trėmimai“, „Sovietų Sąjungos okupacija, partizaninis karas“, „Sovietinė okupacija, žmonių teisių varžymas“, „Sunku išvykti iš šalies, kalbos barjeras, įsidarbinimo galimybės“. Apibūdinant laikotarpius, kuomet emigracija buvo didžiausia, buvo nurodytas arba 1918–1940 m., arba laikotarpis po 1990 m. Pastarojo laikotarpio politinių aplinkybių pagrindimas dalyje atsakymų buvo nepakankamai atskleistas arba tiesiog pakeistas ekonominių aplinkybių aiškinimu („Lietuva atgauna nepriklausomybę, nauja valdžia, nepasitikėjimas nauja tvarka ir konstitucija“, „geresnės gyvenimo sąlygos, geresni darbai bei gyvenimo sąlygos užsienyje“, „žmonės nesutinka su valdžios įstatymais, atlyginimais, gyvenimo sąlygomis“. Pastebėta atvejų, kuomet painiojamos emigracijos ir imigracijos sąvokos, pavyzdžiui, „Daug rusakalbių emigrantų atvyko į Lietuvą“. Taip pat kartais trūko gebėjimo informaciją sieti su turimomis žiniomis, su konkretaus laikotarpio kontekstine informacija. Tarkime, kalbėdami apie 1950–1990 m. laikotarpį, kandidatai parašo ir šioms dienoms būdingą savybę „Lietuvoje padidėjo darbo vietų, iš užsienio pradėjo atvažiuoti žmonės (dėl darbo)“.
Rekomendacijos	Kandidatai turėtų gebėti pateikti išsamesnius, dalykiškesnius atsakymus, kad būtų aišku, kas norėta pasakyti. Daugiau dėmesio skirti: - emigracijos reiškiniui ir jį sukėlusioms politinėms priežastims suprasti (būtent politinėms priežastims, nes kai kurie kandidatai jas pakeičia ekonominėmis priežastimis); - emigracijos ir imigracijos skirtumams suprasti. Ugdyti supratimą, kad šaltinio analizė reikalauja ne tik citatų nurašymo ar jų perteikimo savais žodžiais, bet ir patikrinimo, siejimo su bendrosiomis žiniomis apie nagrinėjamojo laikotarpio ypatybes.